

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาระดับทักษะชีวิตของผู้ป่วยยาเสพติด และเพื่อศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของผู้ป่วยยาเสพติด นอกจากนี้เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับทักษะชีวิตของผู้ป่วยยาเสพติด และอำนาจในการพยากรณ์ของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อทักษะชีวิต

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ป่วยยาเสพติดชาย-หญิงที่เข้ารับการบำบัดรักษาแบบบังคับบำบัดในศูนย์บำบัดรักษายาเสพติด เชียงใหม่ จำนวน 270 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป และลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ การใช้สารเสพติด และผู้ให้การอบรมเลี้ยงดู
2. แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู แยกการอบรมเลี้ยงดูเป็น 2 แบบ คือแบบรักสนับสนุน และแบบใช้เหตุผล ของดวงเดือน พันธุมนาวินและคนอื่นๆ (2548)
3. แบบวัดทักษะชีวิต ของศิริโรจน์ ดุละถัมพะและคนอื่นๆ (2544)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลโดยสรุปดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่าง
กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยยาเสพติดที่เข้ารับการบำบัด รักษาแบบบังคับบำบัดในศูนย์บำบัดรักษายาเสพติด เชียงใหม่ แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 42.6 และเพศหญิง จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 57.4 มีอายุโดยเฉลี่ย 26 ปี ช่วงอายุระหว่าง 15 - 25 ปีมากที่สุด รองลงมา อายุ 26 - 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 59.6 และ 27.8 ตามลำดับ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 สูงที่สุด รองลงมาคือประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ร้อยละ 52.6 และ 36.7 ตามลำดับ อาชีพรับจ้างทั่วไปสูงที่สุด รองลงมาคือค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว และร้อยละ 36.7, 17.0 ตามลำดับ มีรายได้ 0 - 5,000 บาท รองลงมา 5,001 - 10,000 บาท ร้อยละ 63.0, 21.9 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยเข้ารับการบำบัดมาก่อน คิดเป็นร้อยละ 67.8 ส่วนสาเหตุการใช้สารเสพติดมาจาก อยากรทดลอง เพื่อนชักชวน และเพื่อ

ความสนุกสนาน ร้อยละ 55.0 กลุ่มตัวอย่างใช้สารเสพติดครั้งแรกอายุต่ำสุด คือ 7 ปี อายุสูงสุด คือ 40 ปี และในช่วงอายุ 15 – 25 ปี มีการใช้สารเสพติดครั้งแรกมากที่สุด

ประสบการณ์ชีวิตที่เคยมีผ่านมาในอดีตจนถึงปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่าง 5 ลำดับแรก พบว่า ประสบการณ์ที่เคยมีมากที่สุด คือ การเสียชีวิตของสมาชิกที่ใกล้ชิดในครอบครัว มีผู้ตอบจำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 45.6 รองลงมา คือ เกิดคดีความทางกฎหมาย มีผู้ตอบจำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 43.7 มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องฐานะทางการเงิน มีปัญหาเกี่ยวกับบุคคลในครอบครัวและมีสมาชิกใหม่ในครอบครัว มีผู้ตอบจำนวน 113 คน 108 คน และ 104 คน คิดเป็นร้อยละ 41.9, 40.0 และ 38.5 ตามลำดับ

ส่วนผู้ให้การอบรมเลี้ยงดูกลุ่มตัวอย่างในวัยเด็ก ส่วนใหญ่เป็นทั้งพ่อและแม่ รองลงมา คือ แม่ และปู่ตาย คิดเป็นร้อยละ 49.6, 22.2 และ 15.2 ตามลำดับ ส่วนผู้ปกครองในปัจจุบันเป็นทั้งพ่อและแม่ รองลงมา แม่ และพ่อ คิดเป็นร้อยละ 31.9, 31.5 และ 8.9 ตามลำดับ การศึกษาของผู้ปกครอง ส่วนใหญ่อยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 รองลงมา คือ มัธยมศึกษาปีที่ 1-6 และไม่ได้รับการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 54.4, 20.7 และ 17.0 ตามลำดับ มีอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นส่วนใหญ่ รองลงมา คือ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวและเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 34.1, 25.9 และ 24.1 ตามลำดับ รายได้เฉลี่ยของครอบครัว ส่วนใหญ่จะมีรายได้ระหว่าง 0 – 50,000 บาท รองลงมา 5,001 – 10,000 บาท และ 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.1, 29.3 และ 18.9 ตามลำดับ ส่วนลักษณะครอบครัว คือ พ่อแม่อยู่ด้วยกัน พ่อแม่แยกกันอยู่หย่าร้าง และพ่อเสียชีวิต คิดเป็นร้อยละ 38.1, 28.5 และ 18.5 ตามลำดับ จำนวนพี่น้องมีตั้งแต่เป็นบุตรคนเดียวไปถึงมีพี่น้องทั้งหมด 11 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 และ 0.4 ตามลำดับ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และทักษะชีวิต

การศึกษาครั้งนี้ศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดู 2 รูปแบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล พบว่าค่าเฉลี่ยของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมีมากที่สุด 72.73, SD = 11.94 และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีค่าเฉลี่ย 53.83, SD = 7.03

ทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 51.21, SD = 9.062 หมายถึง ทักษะชีวิตภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยรายด้าน พบว่า ด้านความคิดสร้างสรรค์และการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนคะแนนทักษะชีวิตด้านความคิดวิเคราะห์ วิจัย ความตระหนักรู้ในตน ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การเห็นคุณค่าในตนเอง ความรับผิดชอบ ต่อสังคม การสร้างสัมพันธภาพ การสื่อสาร การแก้ปัญหา และการจัดการเกี่ยวกับอารมณ์และความเครียด อยู่ในระดับสูง

3. จากสมมติฐานข้อที่ 1 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะชีวิตด้านความคิดวิเคราะห์วิจารณ์และด้านการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านความตระหนักรู้ในตัวตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสัมพันธ์ทางลบกับทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านความรับผิดชอบต่องานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. จากสมมติฐานข้อที่ 2 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน สามารถทำนายทักษะชีวิตของผู้ป่วยยาเสพติดในด้านความเชื่อมั่นในตนเองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลสามารถทำนายทักษะชีวิตของผู้ป่วยยาเสพติดในด้านการตัดสินใจได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

สมมติฐานข้อที่ 1 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิตของผู้ป่วยยาเสพติด

จากผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะชีวิตในบางด้าน ซึ่งได้แก่ ทักษะชีวิตด้านความคิดวิเคราะห์วิจารณ์และด้านการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านความตระหนักรู้ในตัวตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อธิบายได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่มีอิทธิพลสำคัญยิ่งต่อชีวิตเด็ก พ่อแม่เป็นตัวแทนทางสังคมที่ดีในการช่วยเหลือเด็ก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่มีความสำคัญมากในการส่งเสริมพัฒนาการและปั้นแต่งให้ลูกเจริญเติบโตขึ้นในลักษณะเช่นใด ซึ่งจะขึ้นอยู่กับวิธีการที่พ่อแม่ใช้ในการอบรมเลี้ยงดู (สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2525) จึงทำให้การส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทั้งทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคมและสติปัญญา ล้วนเป็นผลมาจาก การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ในวัยเด็ก รวมถึง ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ การเห็นคุณค่าในตนเอง และความตระหนักรู้ในตัวตน ที่สามารถให้การสั่งสอนอบรมให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม สามารถพัฒนาให้เป็นที่ไปในทางที่ดีได้ ดังที่ อุษา จารุสวัสดิ์ (2530) กล่าวว่าความรู้สึภาคภูมิใจในตนเองสามารถเสริมสร้างได้ โดยการช่วยให้เด็กรู้ว่าตนเองมีความสำคัญและมีคุณค่า วิธีการแสดงให้เด็กตระหนักรู้ว่าตนเองมีความสำคัญ อาจแสดงได้โดยการแสดงความรักอย่างสม่ำเสมอ ให้คำแนะนำตลอดจนหาทางแก้ไขความประพฤติที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กแทนการตำหนิคุณค่าและการลงโทษอื่นๆ ส่วน Coopersmith (1984) ได้ศึกษาเรื่องความภาคภูมิใจในตนเองของเยาวชนและรวบรวมข้อมูลไว้ว่าการที่เด็กจะมีความภาคภูมิใจในตนเอง คือสิ่งที่สะท้อนจากการประเมินคุณค่าตนเองของเด็กแล้ว การประเมินคุณค่าเด็กของพ่อแม่ พ่อแม่ที่ให้การสนับสนุน ให้ความอบอุ่นและให้การอบรมสั่งสอนเลี้ยงดู

และพ่อแม่ที่แสดงการยอมรับความคิดเห็นด้านอื่นๆ ของเด็กวัยรุ่นทั้งเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงว่ามีความคิดที่ดีมีคุณค่า นั่นคือการที่พ่อแม่ส่งเสริมให้เด็กวัยรุ่นมีความรู้สึกลึกซึ้งภาคภูมิใจในตนเองทางหนึ่งด้วย แต่ถ้าเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบละเลยทอดทิ้ง พ่อแม่จะไม่ค่อยสนใจลูก จนทำให้เด็กเป็นคนขาดความอบอุ่นอย่างรุนแรง จะส่งผลให้เด็กไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองไม่ดี และมีกริ่งพิงสูง

ส่วน Rogers (ม.ป.ป., อ้างถึงใน พลนุช พุ่มไสว, 2543) เชื่อว่า บุคคลแต่ละคนจะมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองแตกต่างกันไปตามการรับรู้เกี่ยวกับตนเองของเขา บุคคลที่มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในทางบวก จะคิดว่าตนเองเป็นคนมีความสามารถ มีความมั่นใจในตนเอง ยอมรับตนเองได้ เห็นคุณค่าในตนเองและภาคภูมิใจในตนเอง ส่วนบุคคลที่มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในเชิงลบ จะมองเห็นว่าตนเองไร้ความสามารถ ขาดความมั่นใจในตนเอง ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง เลือยชา ท้อแท้ และอาจประสบความล้มเหลวในชีวิตได้ ผลการวิจัยที่สนับสนุนถึงความเกี่ยวข้องระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับลักษณะและพฤติกรรมที่เหมาะสมของเยาวชนได้แก่ การวิจัยของ จงจิตร โสมานบุตร (2546) พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนหรือแบบประชาธิปไตย เป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่ทำให้เด็กมีความสุขจิตใจดี สามารถปรับตัว และมีบทบาทที่เหมาะสมกับเพศของตนเอง ซึ่งเป็นภาระงานตามขั้นพัฒนาการที่สำคัญ ทำให้วัยรุ่นสามารถควบคุมตนเองและภาคภูมิใจในตนเอง ส่งผลต่อการมีพฤติกรรมที่เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดปัญหาให้แก่ครอบครัวและสังคม

ผลการวิจัยในครั้งนี้อย่างพบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสัมพันธ์ทางลบกับทักษะชีวิตในบางด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ผลการวิจัยครั้งนี้ขัดแย้งกับงานวิจัยของ สุปราณี แก้วกระจ่าง (2546) ซึ่งได้เปรียบเทียบความแตกต่างของนักเรียนวัยเด็กตอนกลางที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลต่างกัน จะมีพฤติกรรมความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน พบว่า นักเรียนวัยเด็กตอนกลางที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลต่างกัน จะมีพฤติกรรมความรับผิดชอบที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเด็กนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลสูง จะมีพฤติกรรมความรับผิดชอบมากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลต่ำ และงานวิจัยของดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก (2520) พบว่า การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย

แต่จะเห็นได้ว่าผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสัมพันธ์ในทางลบกับการตัดสินใจและความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลนั้น เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่จะมีการส่งเสริมหรือขาดช่วงการกระทำของลูก และจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็น

ผู้ป่วยยาเสพติดนี้ บางครั้งกลุ่มตัวอย่างได้รับการเอาใจจากพ่อแม่มากเกินไป และบางครั้งทำผิดก็ไม่ถูกลงโทษเพราะพ่อแม่ถือว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย ไม่ได้มีการขัดขวางสิ่งที่ลูกกระทำผิด จึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างมีทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจและด้านรับผิดชอบต่องานน้อยตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับบุคลิกภาพของผู้ติดยาเสพติดส่วนใหญ่ ที่ไม่สามารถจัดการกับความ ต้องการ และสิ่งท้าทายในชีวิตได้สำเร็จ จึงทำให้ไม่สามารถปรับตัวและต่อต้านกับการเปลี่ยนแปลงภายในตัวเอง เช่น ความอยากสู้อยากลองได้ และผลจากการใช้ยาเสพติดทำให้ผู้ติดยาเสพติดไม่มีความรับผิดชอบต่อภาระการกระทำของตนเอง ไม่กล้าตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และขาดความมั่นใจในตนเอง (ธีรรัตน์ บริพันธ์กุล, 2536)

นอกจากนั้นในสังคมยุคปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี มีการสื่อสารกว้างไกล ทำให้ผู้คน โดยเฉพาะเยาวชนเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้อง ล่อใจทางด้านลบได้โดยง่าย ประกอบกับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมเช่นการเข้าถึงสารเสพติดทำได้โดยง่ายหรืออิทธิพลจากเพื่อนที่เยาวชนอยากทำตามเพื่อน จึงทำให้ถึงแม้จะถูกเลี้ยงดูอย่างมีเหตุผล เยาวชนก็มีการตัดสินใจที่ผิดพลาดได้ การมีพฤติกรรมด้านลบเนื่องจากการตัดสินใจผิดพลาดนี้ เช่นการติดยาเสพติด เป็นการสะท้อนถึงการขาดความรับผิดชอบต่อสังคมนั่นเอง สำหรับผู้ที่มีอายุเกินระดับเยาวชนก็สามารถใช้เหตุผลในการอธิบายแบบเดียวกัน พร้อมทั้งพฤติกรรมของบุคคลหรือทักษะชีวิตยังเป็นสิ่งที่มียอดประกอบแวดล้อมอื่นๆ ที่น่าจะมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมหรือเสริมสร้างทักษะชีวิตของตนด้วย เช่นการเกิดความเครียด ความขาดแคลนและความยากลำบากในการครองชีวิตของบุคคล ดังนั้นถึงแม้จะถูกอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผลก็ทำให้ทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจและความรับผิดชอบต่อสังคมนั้นบกพร่องได้

สมมติฐานข้อที่ 2 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูสามารถพยากรณ์ทักษะชีวิตของผู้ป่วยยาเสพติด

จากผลการวิจัย พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน สามารถทำนายทักษะชีวิตในด้านความเชื่อมั่นในตนเองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อธิบายได้ว่าผู้ป่วยยาเสพติดที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนทำให้เด็กมีการเห็นคุณค่าในตนเองที่ดีด้วย หากถ้าเด็กได้รับการเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้ความใกล้ชิดสนิทสนม ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ลูกเมื่อลูกมาขอคำแนะนำ และมีความรักและหวังดีต่อลูกเสมอ ก็จะส่งผลให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่ง Berk (1994) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูสัมพันธ์กับความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองเสมอ เด็กที่มีพ่อแม่ที่ให้ความอบอุ่นและให้การตอบสนอง เด็กจะมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองดี นอกจากนั้นสุรางค์ โคว์ตระกูล (2544) ได้ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันคือ ครอบครัวที่ให้ความรักความอบอุ่น จะทำให้เด็กกล้าที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างมั่นใจ ซึ่งการที่เด็กมีความมั่นใจและมั่นคงทางอารมณ์เพียงใดขึ้นอยู่กับกรอบรมเลี้ยงดู

เป็นสำคัญ เพราะเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูเป็นอิสระจะมีความเชื่อมั่นในตนเองมากกว่าเด็กที่ถูกเข้มงวดตลอดเวลา

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลสามารถทำนายทักษะชีวิตของผู้ป่วยยาเสพติดในด้านการตัดสินใจได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ได้มีการอธิบายให้เด็กทราบเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา มีการให้รางวัลและลงโทษอย่างเหมาะสมมากกว่าการใช้อารมณ์ ซึ่งเมื่อเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้แล้ว ก็จะทำให้เด็กทราบถึงสิ่งที่ควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ และยังเป็นการส่งเสริมจริยธรรมให้กับเด็กด้วย จึงส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสมเข้ากับกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานของความประพฤติที่ถูกต้องดังมานั้นคือเด็กมีจริยธรรม ซึ่งการที่ผู้ใดมีพฤติกรรมตามที่สังคมยอมรับว่าการกระทำนั้นถูกต้อง บุคคลนั้นก็ถือได้ว่าเป็นผู้มีจริยธรรมสูง ชลวิทย์ เนื้อหอม (2542) ได้กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ความดีพื้นฐานที่สังคมยอมรับในฐานะเป็นกลไกของความสงบสุขทางสังคมที่ทุกคนปรารถนา เป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ควรแก่การประพฤติปฏิบัติ และมีความเกี่ยวข้องกับ การใช้เหตุผลและปัญญาในการตัดสินใจ ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม (2520) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิต และจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลนี้เป็นตัวทำนายที่ดีที่สุดของความสามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และยัง พบว่า การถูกอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็ก โดยเริ่มปรากฏความสัมพันธ์อย่างเด่นชัดตั้งแต่วัยรุ่นเป็นต้นไป

จึงเห็นได้ว่า การที่เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบต่างๆ กันนั้น มีผลต่อการพัฒนาทั้งทางร่างกายและจิตใจของเด็ก รวมถึงทักษะชีวิตในด้านความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความรับผิดชอบและการตัดสินใจ และยังส่งผลต่อทักษะชีวิตในด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกันอีกด้วย และอาจกล่าวได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูเป็นรากฐานของการพัฒนาสติปัญญาของบุคคล เพื่อให้สามารถประพฤติในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เพื่อเป็นแนวทางในการให้คำแนะนำและส่งเสริมการอบรมเลี้ยงดูบุตรสำหรับผู้ปกครอง โดยทั่วไป เพื่อเป็นการป้องกันการเสพยาเสพติดของบุตรหลาน
2. เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปรับใช้กับกระบวนการบำบัดรักษาผู้ป่วยยาเสพติด ในศูนย์บำบัดรักษาเสพติด เชียงใหม่

3. ในการบำบัดผู้ป่วยยาเสพติดระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ ควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะชีวิตในระยะการฟื้นฟูสมรรถภาพนี้ เพราะโดยกระบวนการในระยะนี้มีความง่ายต่อการที่ผู้บำบัดจะทำการพัฒนาทักษะชีวิตให้แก่ผู้ป่วย ก่อนที่ผู้ป่วยจะออกไปดำเนินชีวิตหลังการบำบัดรักษา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาตัวแปรอื่นๆ นอกจากการอบรมเลี้ยงดูที่น่าจะมีความสัมพันธ์ หรือสามารถทำนายทักษะชีวิตของผู้ป่วย
2. สร้างโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตในด้านที่ผู้ป่วยขาดแคลน นำโปรแกรมไปทำการวิจัยเชิงทดลองเพื่อทดสอบประสิทธิภาพ และผลพลอยได้อื่นจากการปฏิบัติตามโปรแกรมของผู้ป่วย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved